

I. Úvod

Dne 22. června 2001 pro všechny členské státy Evropské unie vstoupila v účinnost **Směrnice 2001/29/ES Evropského parlamentu a Rady z 22. května 2001 o harmonizaci některých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti** (dále jen „Směrnice“). Do poměrně útlého svazku pěti právních předpisů z devadesátých let¹⁾, které tvoří podstatnou část tzv. *acquis communautaire*, tedy právního řádu Evropských společenství právě v oboru autorského práva a práv s autorským právem souvisejících, tak po dlouhých pěti letech přibyl do tzv. sekundárního práva (tedy právních předpisů přijímaných orgány Evropské unie) nový právní předpis. Tzv. primární právo Evropských společenství, zejména Smlouva o založení Evropských společenství v platném znění, dodnes po všech revizích neobsahuje žádné ustanovení, ve kterém by se objevoval pojem autorské právo. Jedinou zmínku lze nalézt v ustanovení článku 30 (ex 36), které označuje ochranu průmyslového a obchodního vlastnictví, do něhož oficiální výklad Evropského soudního dvora zařadil i autorské právo a práva související s právem autorským, za jeden z důvodů pro výjimku z obecného zákazu kvantitativních omezení volného pohybu zboží [čl. 28 (ex 30) a čl. 29 (ex 34)].

Harmonizace autorského práva v rámci Evropských společenství spadá do poměrně krátkého období posledních deseti let a nutno dodat, že je procesem velmi komplikovaným, zejména z důvodu existence rozdílných autorskoprávních kultur v členských státech. Převažuje sice počet zemí se systémem tzv. *droit d'auteur*, kontinentálním systémem založeným na osobnostním pojetí autorského práva, ale ve dvou členských státech (Velká Británie a Irsko) existuje ve své čisté podobě tzv. *copyright* systém, angloamerický systém založený na majetkovém pojetí autorského práva, který přináší smluvní svobodu dovedenou až ke zcizitelnosti samotného autorského práva. Harmonizace tedy musí probíhat tak, aby změny byly začlenitelné do obou systémů a aby zároveň nezaostávaly za technickým pokrokem posledních let. I proto jsou všechny právní předpisy Evropských společenství v oboru autorského práva ve formě směrnic, tedy předpisů, které „pouze“ ukládají členským státům povinnost implementovat ustanovení směrnic do národního právního řádu, aniž určují způsob, jakým se tak má stát, přičemž stanoví závaznou lhůtu, do kdy se tak má stát.²⁾

Návrh Směrnice byl Komisí předložen Radě Evropské unie a Parlamentu už v prosinci 1997. Legislativní proces byl však značně delší, než se předpokládalo, když zejména v Parlamentu vedly dvě zájmové skupiny, tedy nositelé práv na straně jedné a uživatelé a poskytovatelé služeb (service providers) na straně druhé, dlouhé diskuse o znění článku 5 Směrnice, který upravuje výjimky a omezení z autorského práva a práv souvisejících. A tak zatím-

co směrnice o elektronickém obchodu, která upravuje mezi jinými i odpovědnost poskytovatelů služeb v informační společnosti, nabyla účinnosti již 8. června 2000, schvalování „sesterského“ návrhu autorskoprávního, který měl být přijat současně, se protáhlo o více než jeden kalendářní rok.

Směrnice byla přijata ve své konečné podobě v květnu 2001, tedy více než jeden rok poté, kdy byl přijat Parlamentem České republiky zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (dále jen „autorský zákon“ nebo „AZ“). A tak přestože tvůrci autorského zákona vycházeli v době jeho přípravy z aktuálních návrhů Směrnice, není autorský zákon zcela v souladu s jejím platným zněním. V dalším textu bych se proto ráda zaměřila nejen na výklad některých vybraných ustanovení Směrnice, ale i na jejich porovnání s platným zněním autorského zákona.

II. Práva přiznaná Směrnicí

II.1 Úvodní ustanovení článku 1 odstavce 2 Směrnice uvádí, že pokud není ve Směrnici výslovně stanoveno jinak, nedotýká se Směrnice žádným způsobem a ani nemění ustanovení ostatních směrnic v oblasti autorského práva a práv s autorským právem souvisejících. Podle mého názoru to především znamená, že ty směrnice, které upravují ochranu určitých druhů děl nebo jiných předmětů ochrany, jsou ve vztahu ke Směrnici, jako obecnému právnímu předpisu, právními předpisy zvláštními. To například znamená, že ochrana počítačových programů se bude nadále řídit výhradně ustanoveními směrnice o ochraně počítačových programů a s ohledem na ustanovení článků 4 až 7 této směrnice, zejména pak ustanovení o výjimkách a omezeních upravená v článku 5 Směrnice (o informační společnosti) nelze aplikovat na počítačové programy. To samé platí pro právní ochranu databází (autorských i neautorských), která se nadále bude výlučně řídit ustanoveními směrnice o ochraně databází. Ani na databáze tak nelze aplikovat ustanovení článku 5 Směrnice o výjimkách a omezeních, což význam některých výjimek značně snižuje [viz např. výjimka podle článku 5 odst. 3 písm. n) Směrnice, která se vztahuje na zpřístupňování k účelům výzkumu nebo soukromého studia terminály umístěnými např. v budově knihovny nebo obdobného zařízení].

II.2 Rozmnožování. Ustanovení článku 2 Směrnice ukládá členským státům povinnost poskytnout jednotlivým autorům, výkonným umělcům, výrobcům zvukových záznamů, výrobcům prvotních záznamů filmů a vysílacím organizacím (dále společně jen „nositelé práv“) ve vztahu k příslušným předmětům ochrany výlučné právo povolit nebo zakázat přímé nebo nepřímé, dočasné nebo trvalé rozmnožování jakýmkoli prostředky a v jakékoli formě, vcelku nebo zčásti. Pro oblast užití děl a ostatních předmětů ochrany v prostředí internetu je podstatné zejména to, že užitím je i rozmnožování nepřímé, dočasné a že není rozhodující forma rozmnožování, ani to, zda se jedná o rozmnožování celého díla, nebo jen jeho části. Příkla-

dem nepřímého rozmnožování může být případ, kdy je článek z časopisu (tedy literární dílo slovesné, resp. jeho rozmnoženina v hmotné podobě) nejprve naskenován do digitální podoby (tedy je pořízena jeho přímá rozmnoženina) a poté je tato digitální rozmnoženina ve formě textového souboru dále kopírována – rozmnožována např. za účelem odeslání této rozmnoženiny prostřednictvím e-mailu; příjemcem e-mailu je opět soubor zkopírován na disk, případně dále odeslán (tedy opět nejprve zkopírován a pak dále odeslán). Každá z takových „kopií“ je rozmnoženinou původního literárního díla. Příkladem dočasné rozmnoženiny je rozmnoženina vytvářející se v počítači koncového uživatele, který si „prohlíží“ obsah internetových stránek. Každé takové „prohlížení“ totiž znamená vytvoření minimálně dočasné rozmnoženiny takového obsahu na lokálním disku počítače.

Úprava práva na rozmnožování v autorském zákoně je pro autory upravena v ustanovení § 12 a § 13 (v kombinaci s ustanovením § 2 odst. 3 AZ – samostatná ochrana pro části díla) a pro ostatní nositele práv pak vždy s příslušnými odkazy do definice v § 13 AZ. Text autorského zákona odpovídá platnému znění Směrnice pouze částečně, když v ustanovení § 13 odst. 1 stanoví, že „Rozmnožování díla se rozumí zhotovování dočasných nebo trvalých, přímých nebo nepřímých rozmnoženin díla, a to jakýmikoli prostředky a v jakékoli formě, za účelem zpřístupňování díla prostřednictvím těchto rozmnoženin.“ Text za čárkou označený kurzívou je totiž v porovnání s textem Směrnice jaksí navíc a vymezuje pojem rozmnožování i účelem, což znamená oproti textu Směrnice zúžení pojmu. Na druhé straně je potřeba přiznat, že tím, že z textu nelze dovodit, že by se mělo jednat o zpřístupňování díla „jinému“ (tedy osobě odlišné od toho, kdo rozmnoženinu pořídil), je shora uvedený účel naplněn i tehdy, pokud je pořízena rozmnoženina pro soukromé užití.

II.3 Sdělování. Ustanovení článku 3 Směrnice ukládá členským státům poskytnout autorům výlučné právo na sdělování jejich děl bezdrátově nebo po drátě a všem nositelům práv pak výlučné právo na zpřístupňování veřejnosti způsobem, že členové veřejnosti mohou mít k dílům nebo jiným předmětům ochrany přístup na místě a v čase dle individuální volby. Tato poměrně kostrbatá definice vymezuje nejčastější způsob zpřístupňování prostřednictvím sítě internet, v některých případech i vnitřní sítě intranet. Pojem místa dle individuální volby je totiž vykládán extenzivně tak, že zahrnuje i omezený okruh počítačů, z nichž lze mít k dílu přístup. Tyto počítače mohou být dokonce umístěny i v rámci jediné budovy. Tento extenzivní výklad dokládá i výše citované ustanovení výjimky podle článku 5 odst. 3 písm. n) Směrnice, které upravuje zvláštní režim pro intranety knihoven a jiných obdobných zařízení. Pojem členové veřejnosti v definici sdělování je nutně s ohledem na to, že následují dále pojmy v množném čísle (díla a jiné předměty ochrany), vykládat tak, že zahrnuje i jednoho členu veřejnosti. Neboli i zpřístupnění díla jedné konkrétní osobě buďto na internetové stránce s podmíněným přístupem přes uživatelské jméno a heslo,

nebo jeho zasláním e-mailem, je sdělováním díla, tedy jeho užitím, které podléhá souhlasu autora. Ne každé zpřístupňování prostřednictvím sítě internet má však povahu zpřístupňování v místě a čase dle individuální volby. Tzv. webcasting, neboli vysílání prostřednictvím sítě internet, tedy šíření programu strukturovaného tím, kdo jej šíří, v reálném čase je jiným sdělováním (vysíláním).

Obecnou úpravu sdělování (veřejnosti) obsahuje autorský zákon v ustanovení § 18 odst. 1 a úpravu zpřístupňování v místě a čase dle individuální volby obsahuje v ustanovení § 18 odst. 2. Tato úprava zcela koresponduje (i pro ostatní nositele práv) s úpravou obsaženou ve Směrnici.

II.4 Rozšiřování. Ustanovení článku 4 Směrnice ukládá členským státům přiznat autorům výlučné právo na rozšiřování jejich děl buď prodejem originálu či rozmnoženin díla, nebo i jinak. Pro ostatní nositele práv je toto právo upraveno již směrnici 92/100/EHS. Rozšiřování je zpřístupňování v hmotné podobě, a to prodejem nebo jiným převodem vlastnického práva k věci, na níž je dílo zachyceno, na rozdíl od sdělování, které je zpřístupňováním v podobě nehmotné. Není rozhodné, zda se převod vlastnictví uskutečňuje úplatně či bezúplatně. Rozšiřováním je kromě prodeje i výměna (směna) či darování. Podstatné je, že dílo musí být zachyceno na hmotném substrátu – věci a že dochází k převodu vlastnictví k tomuto substrátu. Rozšiřováním tudíž není ani pronájem ani půjčování, při kterých je hmotný substrát (věc) poskytnut pouze k dočasné osobní potřebě, aniž dochází k převodu vlastnictví.

Ustanovení článku 4 odst. 2 Směrnice upravuje tzv. vyčerpání práva, které znamená, že pokud je originál nebo rozmnoženina díla prodána, popř. vyměněna či darována buďto samotným autorem, nebo s jeho souhlasem na území Evropské unie, je právo na kontrolu dalšího rozmnožování tohoto originálu či rozmnoženiny v Evropské unii vyčerpáno a příslušný originál či rozmnoženina díla může být bez souhlasu autora dále prodáván či jinak rozšiřován. Je-li však rozmnoženina díla prodána mimo území Evropské unie, k vyčerpání práva na rozšiřování nedochází. Vyčerpání práva je prolomeno pouze tzv. právem na slušné vypořádání, které přiznává autorům některých děl právo na odměnu při opětovém prodeji originálu jejich díla.

Autorský zákon upravuje rozšiřování díla, včetně vyčerpání práva, v ustanovení § 14. Úprava koresponduje s platným zněním Směrnice s tím, že zásada vyčerpání práva je upravena pouze pro území České republiky.

III. Výjimky a omezení

Výjimky a omezení z práv přiznaných Směrnici jsou upraveny v článku 5, který byl během legislativního procesu předmětem největších diskusí a jehož znění je tak výsledkem kompromisu, který je kritizován jak nositeli práv, tak uživateli. Článek 5 vymezuje taxativní výčet výjimek a omezení, ale s ohledem na znění ustanovení odst. 3 písm. o), které říká, že „členské státy mohou stanovit výjimky nebo omezení z práva na rozmnožování a sdělování veřejnosti (i) v případě užití v určitých jiných přípa-

dech menší důležitosti, kde výjimky nebo omezení již existují podle vnitrostátního práva, s podmínkou, že se týkají jen analogových užití a nenarušují volný oběh zboží a služeb ve Společenství, bez dopadu na jiné výjimky a omezení obsažené v tomto článku”, je jasné, že v členských státech mohou přetrvat i výjimky, které jdou nad rámec ustanovení článku 5 Směrnice. Nelze však rozšiřovat výjimky a omezení výslovně upravená v ostatních ustanoveních článku 5 Směrnice.

Článek 5 obsahuje jedinou povinnou výjimku, kterou členské státy zakotvit musí, a to výjimku z práva na rozmnožování upravenou v odstavci 1. Ten vyjímá z práva na rozmnožování dočasné rozmnoženiny, které jsou pomíjivé nebo podružné za předpokladu, že nemají žádný nezávislý hospodářský význam a tvoří nedílnou a nezbytnou součást technologického procesu, jehož jediným účelem je umožnit buď přenos telekomunikační sítě mezi třetími osobami prostředníkem (tzv. technické rozmnoženiny), nebo oprávněné užití. Technickými rozmnoženinami jsou tedy při zachování ostatních podmínek vždy rozmnoženiny, které vznikají jinde než u toho, kdo zpřístupňuje nebo komu je zpřístupňováno. Patří sem zejména rozmnoženiny, které se vytvářejí při tzv. „cashingu”, tedy dočasném ukládání obsahu internetových stránek v uzlech přenosového systému, které zlepšují průchodnost telekomunikačních sítí, když se tam uložená data nenačítají uživateli z původního (např. velmi vzdáleného) serveru, ale z tohoto uzlu. Dále lze toto ustanovení aplikovat na tzv. „webhosting”, kdy je třetí osobou poskytován na serveru prostor jinému ke zpřístupňování určitého obsahu veřejnosti, nebo kdy se jedná o poskytovatele připojení, v jehož sítích se vytváří příslušné rozmnoženiny. Druhý případ upravený v odstavci 1 se týká především rozmnoženin, které se vytvářejí právě u uživatele, tedy toho, kdo dílo zpřístupňuje. Pro oba případy upravené v odstavci 1 je významné, že se vždy musí jednat o rozmnoženiny dočasné s tím, že požadavek pomíjivosti a podružnosti (nahodilosti) je dán alternativně, takže ke splnění kritérií stačí vždy splnění jednoho z nich. Podstatné je, že prostředník profituje z výjimky bez ohledu na to, zda je užití tím, kdo dílo zpřístupňuje, oprávněné či nikoliv.

Ustanovení článku 5 odst. 1 Směrnice by mělo odpovídat ustanovení § 37 odst. 2 autorského zákona. To se však na jedné straně týká pouze děl a nikoliv jiných předmětů ochrany a na druhé straně poskytuje výjimku v daleko širším rozsahu, když jsou alternativně dány podmínky „dočasnosti” a „náhodnosti”, tedy kritérium splňuje i rozmnoženina náhodná, ale trvalá a není stanoveno, že pokud se nejedná o rozmnoženinu pořízenou prostředníkem, musí se tak dívat v rámci oprávněného užití. Toto ustanovení autorského zákona bude muset být proto, aby bylo plně v souladu se Směrnicí, příslušným způsobem novelizováno.

Ostatní výjimky upravené v odstavcích 2 a 3 článku 5 Směrnice jsou pouze dobrovolné a je tedy výlučně na vůli jednotlivých členských států, zda je do svého zákonodárství zahrnou. Těchto výjimek Směrnice upravuje celkem 19, a proto se v dalším textu zaměřím pouze na ty vybrané, které jsou relevantní pro provozovatele knihoven.

Ustanovení článku 5 odst. 2 písm. a) upravuje výjimku z práva na rozmnožování v případě rozmnožování na papír či obdobný podklad fotografickou technikou za předpokladu, že nositelé práva obdrží přiměřenou náhradu. Toto velmi obecné ustanovení ponechává členským státům možnost upravit tzv. reprografii s tím, že volnost je ponechána i v tom, na kom lze uplatňovat takovou náhradu. Členské státy mají tedy právo zvolit, zda náhrada bude požadována po výrobcích a dovozcích takových zařízení či po poskytovatelích rozmnožovacích služeb, případně po obou těchto skupinách. Autorský zákon zcela v souladu s ustanovením Směrnice zakotvuje výjimku z práva na rozmnožování na papír, a to i prostřednictvím třetích osob s tím, že v ustanovení § 25 AZ zvolil kombinaci, kdy náhradní odměny jsou povinni platit jak výrobci a dovozci rozmnožovacích přístrojů, tak provozovatelé rozmnožovacích služeb.

Ustanovení článku 5 odst. 2 písm. b) Směrnice zakotvuje právo na rozmnožování pro čistě soukromou potřebu fyzické osoby s tím, že i v tomto případě Směrnice vyžaduje přiměřenou náhradu pro nositele práv. Tomuto principu odpovídá ustanovení § 30 autorského zákona v kombinaci s ustanovením § 25 AZ, které upravuje povinnost výrobců a dovozců nenahraných nosičů a přístrojů k pořízení rozmnoženin platit náhradní odměnu příslušným nositelům práv.

Ustanovení článku 5 odst. 2 písm. c) Směrnice upravuje výjimku z práva na rozmnožování pro zvláštní (specifické) akty rozmnožování uskutečněné veřejně přístupnými knihovnami, vzdělávacími zařízeními nebo muzei, anebo archivy, které nesledují přímý ani nepřímý hospodářský nebo obchodní prospěch. V tomto případě není vyžadováno stanovení povinnosti platit přiměřenou odměnu. Toto ustanovení se nepochybně vztahuje na pořízení rozmnoženin pro archivní a konzervační účely (tak, jak je upraveno v ustanovení § 37 odst. 1 autorského zákona), ale je otázkou, zda by se toto ustanovení dalo vztáhnout i na rozmnoženiny, které pořizuje knihovna pro své čtenáře. Podle mého názoru je toto ustanovení (s ohledem na požadavek nekomerčnosti a zvláštní povahy příslušných zařízení) speciální k ustanovení odstavce 2 písm. a) a členské státy tedy mohou i pro rozmnožování, které provádějí knihovny pro své čtenáře (při zachování ostatních podmínek), uplatnit režim písm. c), to znamená v takovém případě neuplatnit právo na přiměřenou odměnu pro nositele práv, což znamená možnost neuplatnit v takovém případě odměnu ani od výrobce či dovozce zařízení k pořízení rozmnoženin ani od knihovny, jakožto provozovatele rozmnožovacích služeb.

Z výjimek upravených v odstavci 3 je pro knihovny velmi zajímavou výjimka upravená v ustanovení písm. n), které stanoví, že členské státy mohou stanovit výjimky a nebo omezení práv stanovených v člácích 2 (rozmnožování) a 3 (sdělování) v případě užití sdělováním nebo zpřístupňováním za účelem výzkumu nebo soukromého studia jednotlivým členům veřejnosti vyhrazenými terminály v objektech zařízení uvedených v odstavci 2(c) děl a jiných předmětů ochrany, které nejsou předmětem prodejních nebo licenčních podmínek a které jsou obsa-

ženy v jejich sbírkách. Toto ustanovení umožňuje, aby knihovny zpřístupnily příslušné předměty ochrany na intranetu knihovny s přístupem pouze prostřednictvím terminálů umístěných v budově knihovny, avšak pouze za předpokladu, že toto není vyloučeno prodejními nebo licenčními podmínkami. Jedná se tedy o jakousi podmíněnou výjimku, kterou si může nositel práva vyhradit právě prostřednictvím prodejních nebo licenčních podmínek. Navíc tím, že jak je uvedeno výše, se toto ustanovení nevztahuje na databáze (a to autorské i neautorské), je využití této výjimky podstatně omezeno. Ustanovení autorského zákona žádnou obdobnou výjimku neupravuje, ale s ohledem na její omezenou využitelnost je otázkou, zda by mělo vůbec cenu toto ustanovení do autorského zákona zařadit.

IV. Technické prostředky a informace o identifikaci práv

Ustanovení článku 6 Směrnice upravuje ochranu technických prostředků, které mají bránit nedovolenému užití díla nebo jiného předmětu ochrany. Směrnice ukládá členským státům, aby poskytly těmto prostředkům ochranu proti jejich obcházení. Ustanovení odstavce 2 specifikuje rozsah ochrany, který má být těmto prostředkům poskytnut, když definuje, jaká jednání za účelem obcházení těchto prostředků musí být zakázána. Ustanovení odstavce 4 naproti tomu zakotvuje povinnost členských států umožnit, aby ti, kdo mají profitovat z výjimek přiznaných národním zákonodárstvím (mezi jinými i knihovny v případě zvláštních rozmnožování podle článku 5 odst. 2 písm. c), mohli v zákonem stanoveném rozsahu výjimky využívat. Ustanovení článku 6 Směrnice odpovídá ustanovení § 43 autorského zákona, které tím, že obcházení technických prostředků k ochraně práv, jímž je v souladu se Směrnicí i např. reklama prodeje zařízení majících sloužit k takovému obcházení, označuje za porušování autorského práva, posouvá tuto nedovolenou činnost i do roviny trestněprávní. Jednoduše řečeno, jednání, které je popsáno v ustanovení § 43 autorského zákona, může být kvalifikováno jako trestný čin porušování autorského práva podle § 152 trestního zákona.

Ustanovení článku 7 upravuje ochranu tzv. informací o identifikaci práv k dílu. Jedná se zpravidla o elektronické kódy, které jsou vloženy do díla a které v sobě nesou informaci o podmínkách užití díla, jakož i o původu díla. Směrnice ukládá členským státům poskytnout ochranu proti odstranění takových informací a dalšímu rozmnožování a šíření děl (resp. jejich rozmnoženin), u nichž byla taková informace neoprávněně odstraněna. Tato úprava koresponduje s ustanovením § 44 autorského zákona, s tím, že i pro ni platí, co bylo shora uvedeno o trestněprávních důsledcích jednání popsaného v § 43 AZ.

V. Závěr

Evropská společenství přijetím Směrnice splnila své závazky vyplývající ze dvou mezinárodních úmluv přijatých v prosinci 1996 na půdě Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), konkrétně: Smlouvy WIPO o autorském právu (WCT) a Smlouvy WIPO o výkonech

výkonných umělců a zvukových záznamech (WPPT). Hlavním posláním těchto úmluv, jejichž signatáři jsou Evropská společenství i jednotlivé členské státy, bylo na mezinárodní úrovni jednak stanovit, že zpřístupňování autorských děl, výkonů výkonných umělců a zvukových záznamů prostřednictvím sítě internet je jejich užitím, které podléhá souhlasu příslušných nositelů práv, jednak také upřesnit již mezinárodně přiznané právo na rozmnožování (zejména ve vztahu k dočasným a nepřímým rozmnoženinám), a jednak zakotvit ochranu technických prostředků k ochraně práv a ochranu informací o identifikaci práv, které jsou také významné pro oblast užití na internetu. Proto jsou tyto úmluvy souhrnně označovány jako „internetové úmluvy“.

Směrnice je nepochybně v oblasti ochrany autorského práva a práv s autorským právem souvisejících v Evropské unii velkým krokem k posílení této ochrany na straně jedné a k vyjasnění pravidel pro oblast užití děl a jiných předmětů ochrany v komunikačních sítích, zejména internetu, na straně druhé. Je třeba znovu zdůraznit, že text Směrnice je výsledkem kompromisu, kterého příslušné orgány Evropské unie (Komise, Rada i Parlament) dosáhly v diskusích se zainteresovanými subjekty po více než třech letech jednání. Nejvíce se to projevilo na ustanovení článku 5, které na první pohled přidáním ustanovení odst. 3 písm. o) ve stylu: „ponechte si výjimky, které už máte“, ztratilo svůj prvotní význam, kterým bylo upravit skutečně taxativní seznam výjimek. Na druhé straně není možné přehlédnout, že se podařilo alespoň stanovit rámec pro ostatní Směrnicí upravené výjimky.

Český autorský zákon, jehož legislativní proces v podstatě předběhl legislativní proces přijímání Směrnice, je tedy již částečně harmonizován a zbývá jen některá výše uvedená ustanovení AZ více či méně novelizovat. Nepochybně bude zákonodárce vystaven stejným tlakům uživatelů, jako byl zejména Evropský parlament, aby bylo do českého autorského zákona zapracováno co nejvíce výjimek a omezení, které připouští Směrnice. Bude tedy záležet i na knihovnách, jak budou schopny formulovat a prosazovat svoje návrhy na doplnění autorského zákona, jež by mohly jejich postavení jako uživatelů změnit k lepšímu.

Poznámky pod čarou:

- 1) Směrnice Rady ze dne 14. května 1991 o právní ochraně počítačových programů (91/250/EHS), Směrnice Rady ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování, jakož i o některých právech souvisejících s právem autorským v oblasti duševního vlastnictví (92/100/EHS), Směrnice Rady ze dne 27. září 1993 o koordinaci některých pravidel z oboru práva autorského a práv souvisejících s právem autorským vztahujících se na satelitní vysílání a kabelový přenos (93/83/EHS), Směrnice Rady ze dne 29. října 1993 o harmonizaci ochranné doby práva autorského a některých práv souvisejících s právem autorským (93/98/EHS), Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 11. března 1996 o právní ochraně databází.
- 2) Přitom právní řád Evropských společenství tvoří i tzv. Nařízení, která mají formu nadnárodních zákonů, které jsou bezprostředně závazné i pro všechny fyzické a právnické osoby podléhající zákonodárství členského státu a které mají zásadně přednost před právními normami národními.

Dagmar Hartmanová